

вів банку, що ліквідується, відводиться два місяці. Однак це робота складна і тривала, особливо, коли йдеться про системні банки. Для спрощення пропонується здійснювати її за окремими напрямками: основні засоби, комп'ютерна техніка, цінні папери та інші нематеріальні активи, кредитні вкладення тощо. Особливу увагу слід приділяти виявленню так званих прихованих активів: вкладенням банку в різні проекти, майну, переданому в тимчасове користування іншим організаціям, тощо. За результатами інвентаризації ліквідатор складає перелік активів банку, які становлять ліквідаційну масу.

Переведення інформаційних автоматизованих систем банку в режим обслуговування ліквідаційної процедури.

Формування переліку кредиторів і дебіторів банку та складання їх реєстру. Тут слід уважно перевірити відповідність визнаних ліквідатором кредиторських вимог балансовим даним. Практика свідчить, що розбіжності, які виникають, можна виправити в ході складання реєстру кредиторів до затвердження його Національним банком.

Проведення роботи з передачі документів банку в архів. Її слід починати з самого початку ліквідаційної процедури, оскільки вона велика за обсягом і трудомістка.

На етапі проведення процедури ліквідації також виникають певні труднощі, які потребують врегулювання. Це насамперед складність повернення зобов'язань боржників. Так, на сьогодні у судах перебуває понад 500 справ із приводу проблемних кредитів, виданих банком "Україна". З деяких справ вже відбулася низка судів, подано багато апеляцій, здійснювалися розгляди справ за нововиявленими обставинами тощо. Понад 1000 справ знаходяться у виконавчій службі, але ця служба не завжди поспішає виконувати судові вердикти. В свою чергу, суди часто не стають на бік банку "Україна", всупереч прямому законодавчому дорученню.

Важливим питанням, яке слід, на нашу думку, вирішити найближчим часом є питання продажу проблемних зобов'язань перед банком. У ході ліквідації банку "Україна" банки періодично звертаються з пропозицією купити деякі його активи. На жаль, законодавство цього не допускає, насамперед через те, що певна інформація, яка має бути розкрита під час продажу, є банківською таємницею. Крім того, перш ніж виставити на продаж кредити, потрібно спочатку оцінити їх. А банк "Україна" потрапив до розряду банків, які мають частку державної власності. Хоч вона становить лише 0,07%, але це не дає можливості продавати відповідним чином неоцінені активи. З іншого боку, щоб оцінити проблемні кредити, по-

трібно розкрити банківську таємницю. Тому цей процес гальмується невідповідністю у законодавчих актах. Потрібно також законодавчо врегулювати питання нарахування відсотків за простроченими кредитами у період ліквідації банку, внести зміни до законодавства в частині сплати будь-якої заборгованості перед бюджетом, яка виникає в процесі ліквідації банку. На сьогодні в ході ліквідаційної процедури нараховуються і сплачуються всі податки, як це вимагається від будь-якого діючого суб'єкта підприємницької діяльності. Внаслідок цього значну частину коштів не отримують вкладники та кредитори банку, який перебуває в стадії ліквідації.

Закінчивши роботу з ліквідації, ліквідатор складає ліквідаційний баланс, який разом із матеріалами про його роботу подає до обласного управління Національного банку для розгляду й затвердження.

Після затвердження ліквідаційного балансу закривається накопичувальний рахунок, знищуються печатки та штампи банку і приймається рішення про вилучення банку з Державного реєстру банків.

Ліквідатор зобов'язаний передати документи банку, що ліквідується, на зберігання до архіву обласного управління Національного банку відповідно до Переліку документів Національного банку України, установ і організацій його системи, акціонерно-комерційних та комерційних банків України.

Після вилучення банку з Державного реєстру банків ліквідатор звільняється від будь-яких зобов'язань щодо ліквідації банку. Ліквідація банку вважається завершеною, а банк таким, що припинив свою діяльність, з часу внесення запису про це до Державного реєстру банків.

Ефективне здійснення процедури ліквідації є чи не єдиною гарантією захисту інтересів вкладників і кредиторів банку. Ліквідація як банкрута навіть одного банку істотно впливає на загальну політичну ситуацію та стан фінансового ринку країни. Це зумовлює винятковість процедури ліквідації банків та необхідність виваженого підходу в кожному окремому випадку, використання всіх можливостей максимальної прозорості процесу і згладжування можливих соціальних і економічних наслідків. На закінчення відзначимо, що вдосконалення банківського нагляду та підвищення його ефективності дозволить закріпити позитивні тенденції в розвитку банківського сектору економіки, зміцнити довіру до банківської системи з боку вкладників та інвесторів, підвищити її стійкість до криз.

Надійшла до редколегії 06.09.05

В.І. Грушко, докт. екон. наук., проф.,
М.В. Трохимченко, асп.

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО ПОПОВНЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ КРАЇНИ

У статті проведено аналіз стану залучення іноземних інвестиційних ресурсів в Україну. З'ясовано роль зовнішніх інвестицій у забезпеченні сталого економічного розвитку. Розглянуто основні тенденції розвитку інвестиційної сфери. Запропоновано напрями удосконалення інвестиційної політики держав, зважаючи на обмежені можливості економіки України.

The article reviews the investment progress in Ukraine and analyses the effect of foreign investments on the stable economical progress in the country. The author studies major investment trends and proposes improvements to the investment policy.

Нині інвестиційні ресурси у світі – один із найважливіших чинників економічного розвитку будь-якої країни. Часто внутрішній інвестиційний потенціал держави є недостатнім для забезпечення необхідного рівня інвестиційних вкладень. Особливо потребують зовнішніх інвестицій економіки країн, що перебувають у стані трансформації, де найбільше відчувається брак приватних та державних інвестиційних ресурсів.

Україна є країною з вражаючим простором для інвестиційної діяльності завдяки багатим природним ресурсам, значному людському потенціалу, розвиненій ін-

фраструктурі, високій потенційній ємності внутрішнього ринку. Але на сьогодні вони ще не беруть повноцінної участі у виробничому обороті, не є активним капіталом.

Для України проблема масового залучення іноземних інвестицій все ще залишається нагальною. Країна досі має відносно низький рівень інвестицій на одиницю населення, і перспективи швидкого збільшення рівня цього показника залишаються невизначеними. На сьогодні відчувається гостра нестача власних економічних ресурсів, необхідних для відновлення національного виробництва, стабільного економічного розвитку країни,

проведення структурної перебудови та розв'язання проблем інтеграції до глобальних світових економічних систем. Така ситуація певною мірою відзеркалює загальний стан і значні труднощі процесу реформування української економіки.

Актуальність теми залучення іноземних інвестицій вічна, так як попит на інвестиційні ресурси, у десятки й навіть, у сотні разів, перевищує їх пропозицію. Дефіцит фінансових ресурсів, необхідних для активізації та забезпечення інноваційних моделей розвитку є загальною пролемою всіх держав, а не лише виключно України.

Можна припустити, що в наступному десятиріччі іноземні інвестиції стануть одним із найвирішальніших факторів економічного розвитку України, дієвим важелем підвищення конкурентноспроможності української економіки. Це підтверджується й пріоритетами діяльності уряду, і висновками багатьох політиків, науковців, представників громадськості.

Дослідженням інвестиційних процесів займається велика кількість сучасних економістів та аналітиків. Проблеми іноземного інвестування у вітчизняній економічній науці висвітлені у працях І.Бланка, О.Гаврилюка, В.Гейця, Б.Губського, С.Захаріна, І.Лукінова, Д.Лук'яненка, І.Малого, Ю.Макогона, В.Новицького, А.Пересади, А.Румянцева, А.Філіпенка, С.Юрія та інших. Важливі наукові ідеї щодо іноземного інвестування відображені у працях М.Туган-Барановського.

Позитивно оцінюючи наукові результати дослідження відомих вітчизняних та іноземних вчених-економістів щодо проблеми регулювання процесів іноземного інвестування, можна помітити, що багато методичних та практичних питань економічного, правового, інформаційного забезпечення ще не розв'язані. Чимало положень, зокрема, щодо ролі та стимулювання іноземного інвестування, носять дискусійний характер як у середовищі фахівців і вчених, так і серед працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських діячів, пересічних громадян.

Існують діаметрально протилежні точки зору на суть і значення іноземних інвестицій, їхню роль в економіці держави. Такі відомі вчені, як Б. Белласен, Д. Лоренц, Г. Майер, Я.Тинберген, С. Фаріас та багато інших науковців оцінюють іноземні інвестиції тільки з позитивного боку [4]. Стверджуючи, що прийняття іноземного капіталу сприяє економічному зростанню приймаючої країни, посилює інвестиційні процеси, активізує діяльність національного капіталу та привносить якісно нові моменти у розвиток економіки. Найчастіше, це виражається у прискоренні технічного прогресу за рахунок застосування нових технологій, в удосконаленні структури економіки з орієнтацією її на сучасні галузі виробництва, у більш повному й ефективному використанні національних трудових та природних ресурсів, в удосконалюванні територіальної структури економіки, у підвищенні експортного потенціалу приймаючої країни [11].

Іноземні інвестиції, впливаючи на рівень інвестиційної активності в країні, сприяють посиленню економічного зростання і, як наслідок, підвищенню добробуту суспільства[1]. Ця взаємозалежність економічного зростання й інвестиційної активності, підтримуваних і посилюваних участю іноземного капіталу, чітко прослідковується у розвитку таких країн, як США, Німеччина, Японія, Франція, Великобританія й ін.

Ряд економістів (С.Лалл, С.Стріттен, школа ЕКЛА, а саме концепція "периферійності економіки", Д.Тернер, Р.Пребиш,) наголошують на негативних наслідках іноземного інвестування для економіки країн, що розвиваються. Наполягаючи на відносинах жорсткої залежності від індустріально розвинутих держав [4].

Дослідження Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) показують, що іноземні інвестиції безпосередньо впливають на ефективність всієї економіки. Компанії, які отримують інвестиції нерезидентів, разом з капіталом набувають технології, ноу-хау та нові підходи до менеджменту. У результаті такі компанії показують вищу економічну ефективність (у розрахунку на одного працівника) порівняно з іншими фірмами. Окрім того, вплив іноземних інвестицій на місцеву економіку має мультиплікативний ефект. Адже інвестиції стимулюють покращання діяльності бізнес-партнерів (постачальників, підрядників та ін.) та встановлюють нові стандарти конкуренції, від чого, зрештою, виграють усі [3].

Викладене вище свідчить, що в економічній літературі не існує єдиної концепції, що дає можливість оцінити ефект іноземного інвестування для будь-якої економіки, що приймає. Залучення іноземних інвестицій може різнитись залежно від конкретних умов соціально-економічного розвитку тієї чи іншої країни, зокрема: від ступеня розвитку ринкових механізмів, стану інвестиційного потенціалу, законодавства тощо.

Про актуальність поглиблення іноземного інвестування в Україну зазначив Президент України Л. Кучма на всеукраїнській нараді з питань поліпшення інвестиційного клімату 6 червня 2003 року, де він підкреслив, що недостатнє іноземне інвестування є проблемою утвердження національної економіки та її зростання [8]. При поліпшенні інвестиційного клімату створюються не лише нормальні умови для діяльності інвесторів, а й закладається майбутнє держави, визначається її місце у світовій спільноті [6].

На жаль, поки що інвестиційна активність України, незважаючи на деяке пожвавлення, починаючи з 1999 р. не може вважатися задовільною. На кожного українця припадає у 15-20 разів менше зарубіжних вкладень, ніж на поляка, чеха чи угорця.

Статистичні дані свідчать, що у 2004 році в економіку України іноземними інвесторами вкладено 1930,3 млн. дол. прямих інвестицій, у т.ч. з країн СНД – 80,2 млн.дол. (4,2% до загального обсягу), з інших країн світу – 1850,1 млн.дол. (95,8%). Нерезидентами вилучено капіталу на 472,7 млн.дол [7].

Основними формами залучення капіталу залишаються грошові внески, які становили 1195,0 млн.дол. (61,9% вкладеного обсягу), та внески у формі рухомого і нерухомого майна – 566,7 млн.дол. (29,4%)

ЄС утримує найбільшу частку у зальному об'ємі прямих іноземних інвестицій (ПІІ), згідно з даними Державного комітету статистики України. До 2004 року п'ятнадцять держав ЄС вклали 2,4 млрд. дол. США у різні сектори народного господарства України або 36% від загальної суми ПІІ у 6,7 млрд. дол. США. Якщо додати внесок нових десяти держав-членів ЄС, загальна частка ЄС-25 сягає 55% усіх ПІІ (3,7 млрд. дол. США). Інвестиційні впливання суттєво збільшувались, починаючи з 2001 р. у відповідь на прискорення темпів економічного зростання України [15].

На кінець 2003 р. найбільшими інвесторами з ЄС були Сполучене Королівство (686 млн. дол. США), Нідерланди (464 млн. дол. США), Німеччина (441 млн. дол. США) та Австрія (252 млн. дол. США). Кіпр, нова країна ЄС, став другим найбільшим джерелом ПІІ в Україну у 2003 р., вклавши всього 779 млн. дол. США на кінець зазначеного періоду. Основна частина ПІІ зі згаданих країн була спрямована у харчову промисловість України (541 млн. дол. США), оптову торгівлю (448 млн. дол. США), фінансовий сектор (240 млн. дол. США) і транспортну галузь (229 млн. дол. США) [9].

Після розширення ЄС Україна отримає додаткові переваги у конкурентній боротьбі за інвестиційні ресурси. В умовах спільного ринку ЄС, який базується на вільному переміщенні товарів, капіталу та робочої сили у нових членах європейської спільноти відбудеться зростання середнього рівня заробітної платні. Зважаючи на те, що капітал завжди прямує в ту сферу, де найбільша рентабельність, більш дешева робоча сила в Україні стане важливим фактором, який зацікавить інвесторів, які ставлять собі за мету отримання прибутку за рахунок зниження собівартості продукції. Крім того, економіка нових членів ЄС зазнає структурних змін, адже в окремих галузях відбудеться суттєве вивільнення виробничих потужностей за рахунок банкрутства тих підприємств, продукція яких стане неконкурентною на внутрішньому ринку ЄС. Зважаючи на це, не викликає сумніву, що відбудеться масове переміщення засобів виробництва з окремих країн Центрально – Східної Європи на територію України. Яскравим прикладом вищезазначеної тенденції є одна з найбільш потужних інвестицій німецького концерну Leoni у будівництво заводу електрообладнання для автомобілів Opel у місті Стрий (Львівська область), адже раніше цей завод був розміщений в Польщі. Додаткову перевагу щодо залучення прямих іноземних інвестицій Україна отримає за раху-

нок безпосередньої близькості з однією з найбільших економік світу (25 країн ЄС). Вигідне гео економічне розташування сприятиме більш швидшому проникненню на Україну європейської культури провадження бізнесу, сучасних технологій менеджменту, стандартів виробництва та якості життя.

Обсяг ПІІ в економіку України має тенденцію зростання. Так, приріст іноземного капіталу у 2004 році склав 1559,5 млн.дол., що становить 23,0% до обсягів на початок року.

У тому числі капітал нерезидентів зі Сполученого Королівства збільшився на 194,7 млн.дол., Німеччини – на 180,0 млн.дол., Віргінських островів, Британських – на 176,3 млн.дол., Кіпру – на 133,7 млн.дол., Сполучених Штатів Америки – на 93,5 млн.дол., Австрії – на 93,2 млн.дол., Швейцарії – на 89,6 млн.дол. та Нідерландів – на 88,4 млн.дол. [7].

Інвестиції надійшли зі 116 країн світу, при цьому на 10 з них припадає майже три чверті загального обсягу прямих інвестицій. Основними країнами-інвесторами української економіки є: США, Кіпр, Сполучене Королівство, Німеччина, Нідерланди, Віргінські острови, Британські острови, Російська Федерація, Швейцарія, Австрія, Польща (Рис.1).

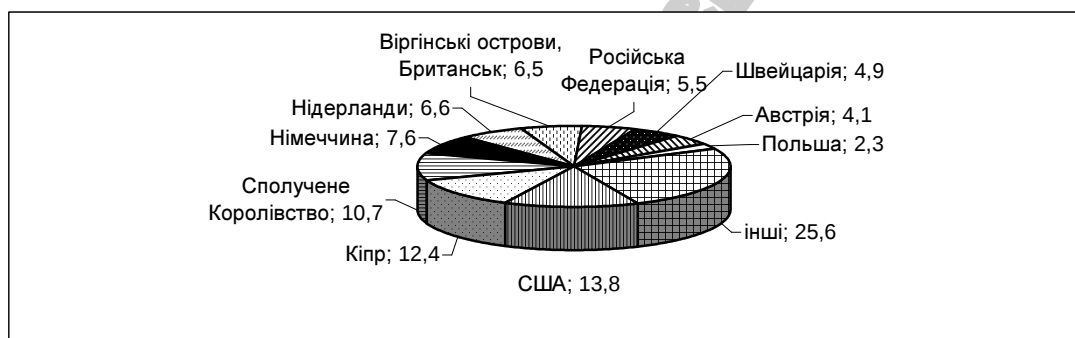

Рис. 1. Прямі інвестиції нерезидентів в економіку України у 2004 р. (%) [7]

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в економіку України, на 1 січня 2005р. становив 8353,9 млн.дол., що складає 177 доларів на одну особу.]

Кабінет Міністрів прогнозує до кінця 2005 року збільшення обсягу інвестицій в основний капітал із усіх джерел до 110 млрд. гривень, а ріст іноземних інвестицій до рівня 10-10,5 млрд. дол. [14].

За 2004 рік найбільші обсяги приросту іноземного капіталу спостерігались на підприємствах оптової торгівлі і посередництва в торгівлі – 403,9 млн.дол., хімічної та нафтохімічної промисловості – 153,8 млн.дол., харчової промисловості та перероблення сільськогосподарських продуктів – 117,2 млн.дол., а також в організаціях, що здійснюють операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам – 196,8 млн.дол. і фінансову діяльність – 183,2 млн.дол.

Близько половини усіх іноземних інвестицій отримали підприємства промисловості – 3824,0 млн.дол. Інвестиційно привабливими в Україні є підприємства швидкокоупних видів економічної діяльності, таких як оптова торгівля і посередництво в торгівлі – 1389,3 млн.дол. (16,6% загального обсягу інвестицій) і харчова промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів – 1123,7 млн.дол. (13,5%). Не залишаються поза увагою у нерезидентів підприємства машинобудування, в які вкладено 676,4 млн.дол. (8,1%), транспорту і зв'язку – 629,6 млн.дол. (7,5%), хімічної та нафтохімічної промисловості – 471,9 млн.дол. (5,6%), мета-

лургії та оброблення металу – 425,4 млн.дол. (5,1%), а також організації, що здійснюють фінансову діяльність – 687,5 млн.дол. (8,2%), операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам – 589,2 млн.дол. (7,1%) [7].

Іноземні інвестиції вкладено у 10542 підприємства України. Серед регіонів провідні місця за обсягами інвестицій займають м.Київ – 2684,1 млн.дол. (3768 підприємств та 32,1% обсягу іноземного капіталу), Дніпропетровська – 778,6 млн.дол. (640 та 9,3%), Київська – 511,5 млн.дол. (331 та 6,1%), Одеська – 507,3 млн.дол. (648 та 6,1%), Донецька – 493,6 млн.дол. (349 та 5,9%), Запорізька – 489,6 млн.дол. (258 та 5,9%), Харківська – 385,4 млн.дол. (400 та 4,6%), Львівська – 350,1 млн.дол. (1101 та 4,2%) області та Автономна Республіка Крим – 331,1 млн.дол. (231 та 4,0%) [7].

Сума кредитів та позик, отриманих підприємствами України від прямих інвесторів, на 1 січня 2005р. склала 492,6 млн.дол. Найбільше їх надійшло з Кіпру – 114,3 млн.дол., США – 83,2 млн.дол., Німеччини – 55,6 млн.дол., Сполученого Королівства – 51,2 млн.дол. та Польщі – 36,5 млн.дол.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, включаючи позиковий капітал, на 1 січня 2005р. становив 8846,4 млн.дол.

Портфельні інвестиції нерезидентів, що входять до статутних фондів підприємств України, становлять 300,7 млн.дол.

У 2004 році з України в економіку інших країн світу спрямовано 4,7 млн.дол. прямих інвестицій. Інвестування здійснювалось переважно грошовими внесками – 4,6 млн.дол. (98,5%).

Обсяг інвестицій з України в економіку країн світу на 1 січня 2005р. склав 175,9 млн.дол., у т.ч. у країни СНД – 99,5 млн.дол. (56,5%), в інші країни світу – 76,4 млн.дол. (43,5%).

Основними інвесторами з України є підприємства, що належать до таких видів економічної діяльності, як операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам, обсяги інвестицій яких склали 70,4 млн.дол. (40,0%), транспорт – 55,5 млн.дол. (31,5%), державне управління – 15,4 млн.дол. (8,7%), фінансова діяльність – 10,6 млн.дол. (6,0%), машинобудування – 6,5 млн.дол. (3,7%), хімічна та нафтохімічна промисловість – 4,7 млн.дол. (2,7%), оптова торгівля і посередництво у торгівлі – 3,6 млн.дол. (2,1%), будівництво – 3,5 млн.дол. (2,0%), металургія та оброблення металу – 2,2 млн.дол. (1,3%).

Найбільші обсяги інвестицій здійснено підприємствами Харківської – 55,4 млн.дол. (31,5%), Одеської – 36,6 млн.дол. (20,8%), Вінницької – 18,2 млн.дол. (10,3%) областей, міст Києва – 22,0 млн.дол. (12,5%) та Севастополя – 18,9 млн.дол.США (10,8%).

Нерідко, найзначнішою конкурентною перевагою на міжнародному ринку інвестицій є інвестиційний імідж держави, який є прямим постулатом рішень, що приймаються на всіх рівнях державного управління.

За даними авторитетного у фінансовому світі міжнародного журналу Institutional Investor's у кредитному рейтингу у 2004 р. України займала 80 місце, серед 173 країн світу. За півроку, з березня 2004, суверенний рейтинг нашої держави зріс на 4,5 пункти і склав 37 балів (найбільша позитивна зміна у Мальти – 11,1 та Ізраїлю – 7,8). Рейтинг країн світу, який розробляє Institutional Investor's, базується на інформації головних економістів провідних міжнародних банків, аналітиків кредитних агентств, фінансових та фондових компаній. Значення рейтингу встановлюється від 0 до 100 балів. Найвищий рейтинг у 2004 року у Швейцарії – 95,2 бали. Суверенний рейтинг України, наданий провідними рейтинговими агентствами, протягом двох років покращувався чотири рази, і сьогодні становить: Fitch – B+ стабільний, Moody's – B1 позитивний та S&P – B+ позитивний [15].

Однак, на даному етапі не можна не констатувати той очевидний факт, що в боротьбі за інвестиційні ресурси Україна, як і раніше, не в змозі конкурувати з більшістю посткомуністичних країн не лише Європи, а й Азії. Приміром, за кількістю жителів (2,58 млн. чол.) Монголію можна порівняти з Одеською областю. За рівнем же економічної свободи (за версією Heritage Foundation), Україна й Монголія перебувають в однаковій категорії – "переважно невільні". Проте інвестиційний клімат зазначених країн різниться не менш різко, ніж природний. За останніх 12 років в економіку Монголії вкладено 734 млн. дол. іноземних інвестицій, із яких 28% – у гірничорудну галузь, 17% – у легку промисловість. Показник 285 доларів іноземних інвестицій на жителя Монголії в найближчі роки залишиться для України недосяжним [3].

Ситуація з міжнародними інвестиціями прямо співвідноситься з внутрішньою економічною ситуацією в Україні. Україна все ще експортує товари з низькою вартістю, і 70% останніх припадає на країни колишнього СРСР. Цей факт свідчить про те, що ще не відбулося внутрішньої трансформації економіки України. Для цього вкрай необхідні іноземні інвестиції, які привнесуть

нові технології і дозволять виробляти товари, конкурентоздатні на світовому ринку.

За таких обставин можна констатувати: наша держава ще не створила належних та достатніх економічних, політичних та організаційних умов для залучення потрібних обсягів зовнішніх інвестицій у відповідних формах. На сьогодні інвестиційний клімат в Україні включає в себе: адміністративні перешкоди, складну систему ліцензування, високий рівень оподаткування і арбітражні функції податкової адміністрації. З огляду на це у світі є більш привабливі для інвесторів країни, ніж Україна.

Проте, ефективне та економічне використання навіть незначних обсягів іноземних ресурсів, що надходять до пріоритетних галузей (з точки зору іноземного інвестування), повинні все-таки стати найважливішою складовою соціально-економічного і технічного розвитку, зокрема, створення розвинутого національного виробництва та експортного потенціалу, які належать до основних каналів валютних надходжень.

Важливою ініціативою уряду щодо стимулювання інвестицій була "Програма розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки". Програму було створено відповідно до вимог Указу Президента України "Про заходи щодо збільшення надходжень інвестицій в економіку України", де створення позитивного інвестиційного клімату було визначено як один із головних пріоритетів як для національної, так і місцевої влади.

Основні положення державної програми мало чим відрізнялися від загальних заяв уряду стосовно подальших реформ, що вже не раз лунали упродовж останніх років. Так, серед головних завдань програми було:

- ◆ подальша дерегуляція та лібералізація економіки;
- ◆ завершення формування стабільної нормативно-правової бази;
- ◆ забезпечення прозорості процедури прийняття рішень центральними та місцевими органами виконавчої влади;
- ◆ удосконалення механізмів управління корпоративними правами;
- ◆ підвищення ефективності процедур банкрутства;
- ◆ реформа податкової системи;
- ◆ підвищення інвестиційної привабливості об'єктів приватизації;
- ◆ подальше проведення адміністративної реформи;
- ◆ зміцнення банківської системи;
- ◆ сприяння судовій реформі;
- ◆ створення додаткових стимулів для залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки тощо.

На жаль, програма не містила конкретних заходів щодо упровадження кожного із завдань та чітких рамок їх виконання.

На сьогодні, враховуючи післявиборчі реалії, формуються нові підходи до проблеми залучення іноземних інвестицій. Планується, що стійкість економічного зростання та політичного розвитку після виборів забезпечить збільшення надходження іноземних інвестицій. Важко робити інвестиційний прогноз, та вже зараз можна говорити про чинники, від яких залежатиме обсяг інвестицій. Чинник політичної стабільності і передбачуваності політичного курсу України є одним з найважливіших в умовах поточного розвитку держави.

З метою забезпечення більшого притоку в Україні іноземних інвестицій потрібні як заходи безпосередньо адміністративно-нормотворчого характеру (вдосконалення, а головне стабільність правової бази, передбачуваність регулятивних заходів і етапів економічної реформи), так і розвиток ринкової і виробничої інфраструктури у вигляді банківського і страхового забезпечення, поліпшення інформаційної, транспортної мережі тощо.

Для створення передумов поліпшення інвестиційного клімату в Україні необхідно забезпечити:

- ♦ стабільність законодавчої і політичної систем, запобігання корекцій нормативних і законодавчих актів, які призводять до зміни режиму іноземного інвестування в Україні, підприємницького клімату загалом;
- ♦ сприятливий клімат для вкладення капіталів в українську економіку з визначенням пільг в оподаткуванні згідно з наявним міжнародним досвідом;
- ♦ зменшення рівня корумпованості в державі, подолання тенденцій криміналізації суспільства;
- ♦ наявність необхідних фінансових і юридичних гарантій іноземному капіталу;
- ♦ розвиток системи страхування підприємницького ризику.

З метою поживлення процесу надходження іноземних інвестицій в економіку України, можна використовувати такі форми і інструменти залучення іноземних інвестицій:

- ♦ продаж іноземним підприємцям акцій, інших цінних паперів українських підприємств і державних цінних паперів;
- ♦ часткова конверсія національної заборгованості України в акції та інші цінні папери або внески до статутних фондів спільних підприємств;
- ♦ заохочення інвестицій в нерухомість з визначенням можливого кола об'єктів інвестування;
- ♦ вкладення коштів в українські банки, для чого необхідно оздоровити фінансову сферу України;
- ♦ здача в оренду (або надання концесії) іноземним фізичним і юридичним особам окремих промислових об'єктів.

Важливим джерелом надходження іноземних інвестицій можуть стати кошти, які були вивезені з України і знаходяться за кордоном. В цьому ж напрямку доцільно проведення робіт з легалізації тіньової економіки, доцільно не тільки використовувати методи прямого заохочення, наприклад податкової амністії, але й більш широкого спектру непрямого впливу, включаючи створення необхідного підприємницького клімату, гарантій проти незаконних вилучень, неадекватних адміністративних дій тощо.

Особливу увагу при проведенні інвестиційної політики слід приділяти розвитку інвестиційної співпраці в тих галузях економіки, які здатні вийти на світовий рівень виробництва вже в найближчі 5-7 років. Необхідно враховувати, що обмеженість інвестиційного потенціалу змушує обирати селективний підхід, оскільки західний капітал не вдається залучити в необхідних обсягах в усі сфери виробничого комплексу України.

В Україні необхідно розробити і втілити в життя Комплексну програму стимулювання і заохочення вітчизняних і іноземних інвестицій, яка б передбачала можливість укладення інвестиційних угод, а також страхування ризиків іноземних інвесторів і всі необхідні фінансові, майнові і правові гарантії. Необхідно передбачити також градацію системи пріоритетів інвестицій, зокрема з використанням методики сертифікації інвестиційних проектів.

При розробці інвестиційних програм на державному рівні необхідно забезпечити і враховувати отримані результати маркетингової оцінки перспектив підприємницької діяльності в Україні. Адже саме вони могли б надати об'єктивне уявлення про реальні потреби України в іноземних інвестиціях, а також про практичні можливості освоєння відповідних коштів.

Враховуючи специфічний мікроекономічний розвиток економіки України, можна запропонувати такі напрямки розвитку:

- ♦ на державному рівні необхідно визначити пріоритетні галузі, які визначатимуть подальший розвиток

національної економіки і будуть рушійною силою для розвитку країни на мікрорівні. Саме ці галузі повинні мати відповідні заохочення в плані стимулювання залучення капіталів та інвестицій в реальний сектор.

- ♦ доцільно закріпити і розвивати виробництво конкурентноздатної продукції, яка існує зараз. Україна є досить конкурентною в галузях транспортного літакобудування, енергетичного машинобудування, ракетобудування, у деяких позиціях продукції військово-промислового комплексу і т.д. Цей перелік невеликий, але його потрібно розвивати і робити все можливе, щоб держава не втрачала свої позиції саме в названих напрямках.

- ♦ на галузевому рівні національної економіки необхідне нарощування експортного потенціалу галузей шляхом збільшення випуску вітчизняної високотехнологічної продукції і надання послуг за рахунок переоснащення виробництва на якісно новому рівні, використання вітчизняних технологій переробки, зберігання, упаковки, транспортування і реалізації продукції машинобудування, харчової і легкої промисловості, сільського господарства, закріплення на традиційних ринках збуту і виходу на нові.

- ♦ доцільно визначити стратегічне місце різних галузей в розвитку національної економіки і розробці на цій основі тактики залучення капіталів і інвестицій в реальний сектор. В основу класифікації галузей можна покласти визначені показники: середньорічні темпи зростання ринку і частка імпорту, що опосередковано характеризує відносну конкурентну перевагу галузей.

- ♦ враховуючи світовий досвід розвитку реального сектора економіки України, необхідно акцентувати увагу на стимулюванні капіталів і інвестицій не тільки у великі підприємства, але й в підприємства малого і середнього бізнесу. В цьому контексті актуальним є сприяння інвестиційній діяльності населення, створення умов для перетворення значної кількості громадян в реальних власників.

З метою поповнення фінансових ресурсів країни, через залучення іноземного капіталу, необхідного для забезпечення стійкого економічного росту та підвищення життєвого рівня населення країни, уряд повинен активізувати інвестиційну діяльність в Україні, забезпечити створення привабливого інвестиційного клімату, перш за все для десяти найпотужніших та найперспективніших лідерів інвестування в Україну; а також створити розгалужену інфраструктурну мережу та врахувати поточну інвестиційну ситуацію у світі. Така адекватна поведінка з потенційними іноземними інвесторами спроможе забезпечити кількарізове зростання обсягів залучених інвестицій з-за кордону, а відтак і сприяти розв'язанню багатьох соціальних та господарських проблем.

1. Борщевський В.В. Іноземні інвестиції як чинник регіонального розвитку // Фінанси України. 2003. – №10. 2. Герасимчук М., Губський Б. Державне регулювання іноземного інвестування // Фінанси України. 2002. – №11, с. 90-98. 3. Конкурентні переваги територій у боротьбі за інвестиції: Інституту Реформ. – К.: 2004.-44 с. 4. Миклашевська Н.А., Холіпов А.В. Международная экономика. – 2-е Издание. – М.: Дело и Сервис, 2000. – 304 с. 5. Мироненко Н. Правда об инвестиционном климате Украины // Украинский инвестиционный журнал. 2003 – №3, с. 78-86. 6. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2001 року, №1801. 7. Статистичний щорічник України за 2004 рік.: Держкомстат України. – К.: 2003 (www.ukrstat.gov.ua) 8. Указ Президента України від 22 лютого 2001 року, №108/2001. 9. Україна у цифрах у 2003 р.: Держкомстат України. – К.: Консультант. – 2004. 10. Філіпенко А. Економічний розвиток сучасної цивілізації. – К.: Знання України. – с.127. 11. Харламова Г.О. Вплив інвестицій на економічне зростання // Фінанси України. – 2005 – №3. 12. Харламова Г.О. Нова економічна динаміка у трансформаційних економіках: інвестиції та економічне зростання // Економіст. – 2004. – №11. 13. Шаповалов О.В. Роль місцевих органів влади у створенні сприятливого інвестиційного клімату в Україні. // Фінанси України. – 2004 – №7. 14. www.kmu.gov.ua 15. <http://www.delukr.cec.eu.int>